

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (septītā palāta)

2023. gada 6. jūlijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Vide – Direktīva 92/43/EEK – Dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras aizsardzība – 12. pants – Atsevišķu dzīvnieku sugu stingras aizsardzības sistēma – 16. pants – Atkāpe – Šādas atkāpes piešķiršanas kārtība – Sabiedrības tiesības uz līdzdalību

Lietā C-166/22

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *High Court* (Augstā tiesa, Īrija) iesniegusi ar 2022. gada 14. janvāra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2022. gada 25. februārī, tiesvedībā

Hellfire Massy Residents Association

pret

An Bord Pleanála,

Minister for Housing, Local Government and Heritage,

Ireland,

Attorney General,

piedaloties:

South Dublin County Council,

An Taisce – The National Trust for Ireland,

Save Our Bride Otters,

TIESA (septītā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja M. L. Arasteja Saūna [*M. L. Arastey Sahún*], tiesneši F. Biltšens [*F. Biltgen*] un J. Pasers [*J. Passer*] (referents),

ģenerālvokāte: J. Kokote [*J. Kokott*],

* Tiesvedības valoda – angļu.

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

- *Hellfire Massy Residents Association* vārdā – *B. Harrington, solicitor, J. Devlin, SC, un J. Kenny, BL,*
- *An Bord Pleanála* vārdā – *R. Minch, SC, L. Mullett, solicitor, B. Foley, SC, un S. Hughes, BL,*
- *Minister for Housing, Local Government and Heritage, Ireland* un *Attorney General* vārdā – *M. Browne, J. Brennan* un *M. A. Joyce*, pārstāves, kam palīdz *E. Barrington* un *T. Flynn, SC,*
- *Save Our Bride Otters* un *An Taisce – The National Trust for Ireland* vārdā – *F. Logue, solicitor,*
- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,
- Eiropas Komisijas vārdā – *G. Gattinara* un *C. Hermes*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokātes uzklaušanās pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.) 12. un 16. pantu un Konvencijas par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem, kas parakstīta 1998. gada 25. jūnijā Orhūsā un kas Eiropas Kopienas vārdā apstiprināta ar Padomes 2005. gada 17. februāra Lēmumu 2005/370/EK (OV 2005, L 124, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Orhūsas konvencija”), 6. panta 1.–9. punktu, kā arī 9. panta 2. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts strīdā starp *Hellfire Massy Residents Association* un *An Bord Pleanála* (Teritorijas plānošanas aģentūra, Īrija; turpmāk tekstā – “aģentūra”), kā arī *Minister for Housing, Local Government and Heritage* (mājokļu, vietējo pašvaldību un mantojuma ministrs, Īrija), *Ireland* (Īrija) un *Attorney General* (ģenerālprokurors, Īrija) (turpmāk tekstā kopā – “Īrijas iestādes”), pirmkārt, par aģentūras izdotas būvniecības atļaujas un, otrkārt, tiesību normu, ar kurām paredzēts Īrijas tiesībās transponēt Direktīvas 92/43 12. un 16. pantu, spēkā esamību.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

3 Orhūsas konvencijas 6. panta 1. punktā ir noteikts:

“Katra Puse:

- a) piemēro šā panta noteikumus attiecībā uz lēmumiem par to, vai atļaut veikt ierosinātās darbības, kas uzskaitītas I pielikumā;
- b) saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem piemēro šā panta noteikumus arī attiecībā uz lēmumiem par ierosinātajām darbībām, kuras nav uzskaitītas I pielikumā un kurām var būt nozīmīga ietekme uz vidi. Šādā gadījumā Puses nosaka, vai šie noteikumi attiecas uz ierosināto darbību;
- c) atsevišķos gadījumos, ja tā paredzēts attiecīgās valsts tiesību aktos, var pieņemt lēmumu nepiemērot šā panta noteikumus ierosinātajām darbībām, kas kalpo valsts aizsardzības mērķiem, ja attiecīgā Puse uzskata, ka šāda piemērošana varētu būt pretrunā minētajiem mērķiem.”

4 Šā 6. panta 2.–9. punktā ir paredzēta sabiedrības līdzdalības lēmumu pieņemšanas procedūrā kārtība.

5 Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punktā ir noteikts:

“Katra Puse saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nodrošina to, ka attiecīgās sabiedrības daļas pārstāvjiem:

- a) kuriem ir pamatota interese vai arī
- b) kuri uzskata, ka noticis tiesību aizskārums, ja šādu priekšnosacījumu paredz attiecīgās Puses administratīvā procesa normas,

ir iespēja pārskatīšanas nolūkā griezties tiesā un/vai kādā citā neatkarīgā un objektīvā institūcijā, kas izveidota ar tiesību aktiem, lai – pamatojoties uz materiāliem vai procesuāliem aspektiem – apstrīdētu jebkura tāda lēmuma, darbības vai bezdarbības likumību, uz ko attiecas 6. panta noteikumi, ja šāda apstrīdēšana paredzēta attiecīgās valsts tiesību aktos, kā arī neskarot šā panta 3. punktu un citus attiecīgus šīs konvencijas noteikumus.

To, vai interese ir pamatota un vai ir noticis tiesību aizskārums, nosaka saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem un ar mērķi nodrošināt attiecīgai sabiedrības daļai plašas iespējas griezties tiesu iestādēs saistībā ar šīs konvencijas piemērošanu. Tādēļ a) apakšpunkta piemērošanas nolūkā par pamatotu uzskata ikvienas tādas nevalstiskas organizācijas interesi, kura atbilst 2. panta 5. punktā minētajām prasībām. Šādas organizācijas uzskata arī par tādām, kam ir tiesības, attiecībā uz kurām ir iespējams tiesību aizskārums, kā paredzēts b) apakšpunktā.

Šā panta 2. punkta noteikumi neizslēdz iespēju pārskatīšanas nolūkā iepriekš griezties administratīvā iestādē, kā arī neiespaido prasību, ka pirms vērsšanās tiesā ir jāizmanto visas administratīvas pārskatīšanas procedūras, ja šāda prasība paredzēta attiecīgās valsts tiesību aktos.”

Savienības tiesības

Direktīva 92/43

6 Saskaņā ar Direktīvas 92/43 6. panta 3. punktu:

“Visos plānos vai projektos, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi izvērtē ietekmi uz šo teritoriju, ievērojot tās aizsardzības mērķus. Ņemot vērā novērtējuma atzinumus par ietekmi uz minēto teritoriju, un saskaņā ar 4. punkta noteikumiem, kompetentā valsts iestāde piekrist plāna vai projekta īstenošanai tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojusi plašas sabiedrības viedokli.”

7 Šīs direktīvas 12. pantā ir noteikts:

“1. Dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai IV pielikuma a) daļā uzskaitītajām dzīvnieku sugām to dabiskās izplatības areālā izveidotu stingras aizsardzības sistēmu, aizliedzot:

- a) minēto sugu īpatņu visu veidu apzinātu gūstīšanu vai nonāvēšanu savvaļā;
- b) minēto sugu īpatņu apzinātu traucēšanu, jo īpaši to vairošanās, mazuļu attīstības, ziemas guļas un migrāciju laikā;
- c) apzinātu postīšanu vai olu vākšanu savvaļā;
- d) vairošanās vai atpūtas vietu noplicināšanu vai iznīcināšanu.

2. Attiecībā uz minētajām sugām dalībvalstis aizliedz savvaļā iegūtu īpatņu turēšanu, transportēšanu un pārdošanu vai apmaiņu, un to piedāvāšanu pārdošanai vai apmaiņai, izņemot gadījumus, kad īpatnis likumīgi iegūts pirms šīs direktīvas ieviešanas.

3. Šā panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā un 2. punktā minētos aizliegumus piemēro visā to dzīvnieku dzīves ciklā, uz kuriem attiecas šis pants.

4. Dalībvalstis izveido sistēmu, lai kontrolētu IV pielikuma a) daļā uzskaitīto dzīvnieku sugu īpatņu nejaušas sagūstīšanas un nonāvēšanas gadījumus. Ņemot vērā savākto informāciju, dalībvalstis veic turpmāku izpēti vai piemēro aizsardzības pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka nejaušas sagūstīšanas un nonāvēšanas gadījumiem nav būtisk[as] negatīv[as] ietekm[es] uz attiecīgajām sugām.”

8 Minētās direktīvas 16. pantā ir paredzēts:

“1. Ja nav apmierinošas alternatīvas un ja netiek kaitēts attiecīgo sugu populāciju saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā, dalībvalstis drīkst atkāpties no 12., 13., 14. panta un 15. panta a) un b) punkta noteikumiem, lai:

- a) aizsargātu savvaļas faunu un floru un saglabātu dabiskās dzīvotnes;
- b) novērstu nopietnu kaitējumu, jo īpaši labībai, mājlopiem, mežiem, zivsaimniecībai un ūdeņiem un citiem īpašuma veidiem;
- c) rūpētos par veselības aizsardzību un sabiedrības drošību vai obligāti ievērotu citas sevišķi svarīgas sabiedrības intereses, tostarp sociāla vai ekonomiska rakstura intereses un videi primāri svarīgas labvēlīgas pārveides;
- d) izpētes un izglītības nolūkā atjaunotu minēto sugu populācijas un reintroducētu minētās sugas, un veiktu šī mērķa sasniegšanai vajadzīgās vairošanas darbības, tostarp augu mākslīgo pavairošanu;
- e) stingri noteiktos apstākļos pēc izvēles principa un ierobežotā apmērā atļaut IV pielikumā uzskaitīto sugu atsevišķu īpatņu ieguvi vai turēšanu ierobežotā skaitā, ko nosaka kompetentās valsts iestādes.

2. Dalībvalstis reizi divos gados nosūta Komisijai [saskaņā ar 20. pantu izveidotās] komitejas noteiktā formā sagatavotu ziņojumu par atkāpēm, kas izdarītas saskaņā ar 1. punktu. Komisija sniedz atzinumu par šīm atkāpēm ne vēlāk kā 12 mēnešos pēc ziņojuma saņemšanas, kā arī sniedz pārskatu komitejai.

3. Minētajā ziņojumā norāda:

- a) sugas, attiecībā uz kurām izdara atkāpes, un šo atkāpju iemeslus, tostarp riska veidu, attiecīgā gadījumā sniedzot norādi uz noraidītajām alternatīvām un izmantotajiem zinātniskajiem datiem;
- b) līdzekļus, ierīces vai paņēmienus, kas ir atļauti dzīvnieku sugu īpatņu gūstīšanā vai nonāvēšanā, un to izmantošanas iemeslus;
- c) laika un vietas apstākļus, kādos pieļauj šādas atkāpes;
- d) iestādi, kas ir pilnvarota pārliecināties par nepieciešamo nosacījumu izpildi un paziņot par to, un izlemt, kādus līdzekļus, ierīces vai paņēmienus drīkst izmantot, ar kādiem ierobežojumiem un kādi resori to drīkst darīt, un kurām personām jāveic attiecīgais uzdevums;
- e) īstenotos uzraudzības pasākumus un iegūtos rezultātus.”

Direktīva 2011/92/ES

- 9 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/92/ES (2011. gada 13. decembris) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2012, L 26, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 16. aprīļa Direktīvu 2014/52/ES (OV 2014, L 124, 1. lpp.) (turpmāk tekstā – “Direktīva 2011/92”), 2. apsvērumā ir noteikts:

“Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 191. pantu [Eiropas] Savienības vides politika balstās uz piesardzības principu un preventīvās darbības principu un uz principu, ka videi nodarīts kaitējums jālabo, pirmām kārtām novēršot tā cēloni, un uz principu, ka maksā piesārņotājs. Ietekme uz vidi būtu jāņem vērā pēc iespējas agrākā visu tehniskās plānošanas un lēmumu pieņemšanas procesu stadijā.”

- 10 Saskaņā ar Direktīvas 2011/92 1. panta 2. punktu:

“Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

a) “projekts” nozīmē:

- celtniecības darbu vai citu ierīkošanu vai programmu izpildi,
- citu iejaukšanos dabiskajā apkārtnē un ainavā, to skaitā iejaukšanos, kas saistīta ar minerālo resursu ieguvē;

[..]

c) “attīstības piekrišana” nozīmē: kompetentās iestādes vai iestāžu lēmumu, kas piešķir attīstītājam tiesības turpināt projektu;

[..].”

- 11 Šīs direktīvas 2. panta 1.–3. punktā ir paredzēts:

“1. Dalībvalstis nosaka visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka, pirms tiek dota piekrišana, uz tiem projektiem, kuriem var būt būtiska ietekme uz vidi *inter alia* to rakstura, apjoma vai atrašanās vietas dēļ, attiektos prasība par attīstības piekrišanu un novērtējumu attiecībā uz to ietekmi. Minētie projekti ir noteikti 4. pantā.

2. Ietekmes uz vidi novērtējumu var iekļaut dalībvalstīs pastāvošajā projektu piekrišanas procedūrā vai, ja tas neizdodas, citā procedūrā, vai procedūrā, kas jāizveido, lai īstenotu šīs direktīvas mērķus.

3. Projektiem, attiecībā uz kuriem pienākums veikt ietekmes uz vidi novērtējumu izriet gan no šīs direktīvas, gan Direktīvas [92/43] un/vai Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/147/EK [(2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību (OV 2010, L 20, 7. lpp.)], dalībvalstis nodrošina, ka vajadzības gadījumā tiek paredzētas koordinētas un/vai apvienotas procedūras, kurās tiek ievērotas attiecīgajos iepriekš minētajos Savienības tiesību aktos noteiktās prasības.

Projektam, attiecībā uz kuriem pienākums veikt ietekmes uz vidi novērtējumu izriet vienlaicīgi no šīs direktīvas un Savienības tiesību akta, kas nav kāda no pirmajā daļā minētajām direktīvām, dalībvalstis var paredzēt koordinētas un/vai apvienotas procedūras.

[..]”

12 Direktīvas 2011/92 3. panta 1. punktā ir noteikts:

“Ietekmes uz vidi novērtējums pienācīgā veidā, ņemot vērā katru atsevišķu gadījumu, nosaka, raksturo un novērtē projekta tiešo un netiešo ietekmi uz šādiem faktoriem:

- a) iedzīvotājiem un cilvēka veselību;
- b) bioloģisko daudzveidību, īpaši ņemot vērā sugas un dzīvotnes, kas aizsargātas ar Direktīvu [92/43] un Direktīvu [2009/147];
- c) zemi, augsni, ūdeni, gaisu un klimatu;
- d) materiālām vērtībām, kultūras mantojumu un ainavu;
- e) mijiedarbību starp a) līdz d) apakšpunktā minētajiem faktoriem.”

13 Direktīvas 2011/92 8.a pants ir formulēts šādi:

“1. Lēmumā piešķirt attīstības piekrišanu iekļauj vismaz šādu informāciju:

- a) pamatoto secinājumu, kas minēts 1. panta 2. punkta g) apakšpunkta iv) punktā;
- b) visus lēmumam pievienotos vides nosacījumus, kā arī tā visu projekta īpašību un/vai pasākumu aprakstu, kas paredzēts, lai nepieļautu, novērstu vai samazinātu būtisku negatīvu ietekmi uz vidi un, ja iespējams, to kompensētu, kā arī attiecīgā gadījumā monitoringa pasākumu aprakstu.

[..]

4. Saskaņā ar 1. punkta b) apakšpunktā minētajām prasībām dalībvalstis nodrošina, ka attīstītājs īsteno projekta īpašības un/vai pasākumus, kas paredzēti nolūkā nepieļaut, novērst, mazināt un, ja iespējams, kompensēt būtisku negatīvu ietekmi uz vidi, un nosaka procedūras nozīmīgas nelabvēlīgas ietekmes uz vidi monitoringam.

To parametru veidam, attiecībā uz kuriem jāveic monitorings, un monitoringa ilgumam jābūt proporcionālam projekta raksturam, sarežģītībai, atrašanās vietai un apjomam, kā arī tā ietekmes uz vidi būtiskumam.

Vajadzības gadījumā var izmantot pašreizējo monitoringa kārtību, kas noteikta Savienības tiesību aktos, kas nav šī direktīva, un dalībvalstu tiesību aktos, lai novērstu dubultu monitoringu.

[..]”

Īrijas tiesības

- 14 *European Communities (Birds and Natural Habitats) Regulations 2011* (2011. gada Eiropas Kopienu (putni un dabiskās dzīvotnes) noteikumi, turpmāk tekstā – “2011. gada noteikumi”) 51. pantā ir paredzēts:

“(1) [Kultūras, kultūras mantojuma un īru valodas reģionu lietu] ministrs veic pasākumus, kas ir vajadzīgi, lai ieviestu stingru tās faunas aizsardzības sistēmu, kuru veido pirmā pielikuma pirmajā daļā paredzētās sugas.

(2) Neraugoties uz likumā paredzētu vai citu attīstības piekrišanu, ko personai ir devusi publiska iestāde vai ko persona ir saņēmusi, izņemot gadījumus, kad ministrs ir piešķīris atkāpi saskaņā ar 54. pantu, persona, kas saistībā ar pirmā pielikuma pirmajā daļā paredzētajām sugām

- (a) apzināti savvaļā sagūsta vai nonāvē jebkuru šīs sugas īpatni,
- (b) apzināti traucē šīm sugām, it īpaši vairošanās, mazuļu attīstības, ziemas guļas un migrāciju laikā,
- (c) apzināti savvaļā vāc vai iznīcina šo sugu olas,
- (d) noplicina vai iznīcina šāda dzīvnieka vairošanās vai atpūtas vietas vai
- (e) tur, transportē, pārdod, apmaina, piedāvā pārdošanai un apmaiņai jebkuru savvaļā iegūtu šo sugu īpatni, kas nav tāds, kurš ir iegūts likumīgi Direktīvas [92/43] 12. panta 2. punkta izpratnē,

ir vainojama pārkāpumā.

(3) Šā panta 2. punktā paredzētie aizliegumi attiecas uz visiem faunas bioloģiskā cikla posmiem, kam ir piemērojami šie noteikumi.

(4) Ministrs izveido sistēmu, lai kontrolētu pirmā pielikuma pirmajā daļā uzskaitīto dzīvnieku sugu īpatņu nejaušas sagūstīšanas un nonāvēšanas gadījumus, un, pamatojoties uz iegūto informāciju, veic papildu izpēti vai aizsardzības pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka nejaušas sagūstīšanas un nonāvēšanas gadījumiem nav būtiskas negatīvas ietekmes uz attiecīgajām sugām.”

- 15 2011. gada noteikumu 54. pantā ir noteikts:

“(1) Ikviens var lūgt ministru vai par pirmā pielikuma otrajā daļā minētajām zivju sugām atbildīgās ministrijas ministru vai ministrus piešķirt atkāpi, ievērojot 51., 52. un 53. panta noteikumus paredzētās prasības.

(2) Ja nav cita apmierinoša risinājuma un ja atkāpe nekaitē Direktīvā [92/43] paredzēto sugu populāciju saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā, ministrs vai par ceturtajā pielikumā paredzētajām zivju sugām atbildīgās ministrijas ministrs vai ministri var piešķirt šādu atkāpi vienai vai vairākām personām, lai

- (a) aizsargātu savvaļas faunu un floru un saglabātu dabiskās dzīvotnes,

- (b) novērstu nopietnu kaitējumu, it īpaši labībai, mājlopiem, mežiem, zivsaimniecībai, ūdeņiem un citiem īpašuma veidiem,
 - (c) rūpētos par veselības aizsardzību un sabiedrības drošību vai obligāti ievērotu citas sevišķi svarīgas sabiedrības intereses, tostarp sociāla vai ekonomiska rakstura intereses un videi primāri svarīgas labvēlīgas pārveides,
 - (d) izpētes un izglītības nolūkā atjaunotu šo sugu populācijas un reintroducētu minētās sugas, un veiktu šā mērķa sasniegšanai vajadzīgās vairošanas darbības, tostarp augu mākslīgo pavairošanu, vai
 - (e) stingri noteiktos apstākļos pēc izvēles principa un ierobežotā apmērā atļautu pirmajā pielikumā uzskaitīto sugu atsevišķu īpatņu ieguvī vai turēšanu atkāpē noteiktajā skaitā.
- (3) Atkāpei, kas piešķirta saskaņā ar 2. punktu, ir piemērojami nosacījumi, ierobežojumi vai prasības, ko ministrs uzskata par atbilstošiem.
- (4) Ikviens nosacījums, ierobežojums vai prasība, kas ir piemērojama saskaņā ar 2. punktu piešķirtajai atkāpei, tajā ir jāprecizē.
- (5) Neskarot atkāpē precizētos nosacījumus, ierobežojumus vai prasības, saskaņā ar šo pantu piešķirtajai atkāpei ir piemērojami *Protection of Animals (Amendment) Act 1965* [(1965. gada Likums par dzīvnieku aizsardzību (grozījums))] 14. panta 2.–5. punkta noteikumi.
- (6) Ministrs reizi divos gados par 2. punktā paredzētajām atkāpēm nosūta Eiropas Komisijai ziņojumu, kas atbilst tās izstrādātajam modelim.
- (7) Šā panta 6. punktā paredzētajā ziņojumā norāda
- (a) sugas, uz ko attiecas atkāpes, un atkāpes iemeslus, tostarp riska veidu, attiecīgā gadījumā sniedzot norādi uz noraidītajām alternatīvām un izmantotajiem zinātniskajiem datiem,
 - (b) atļautos dzīvnieku sugu īpatņu sagūstīšanas vai nonāvēšanas līdzekļus, ierīces vai paņēmienus un to izmantošanas iemeslus,
 - (c) laika un vietas apstākļus, kādos pieļauj šīs atkāpes,
 - (d) iestādi, kas ir pilnvarota pārlicināties par nepieciešamo nosacījumu izpildi un paziņot par to, un izlemt, kādus līdzekļus, ierīces vai paņēmienus drīkst izmantot, ar kādiem ierobežojumiem un kādi resori to drīkst darīt, un kurām personām jāveic attiecīgais uzdevums, un
 - (e) īstenotos uzraudzības pasākumus un iegūtos rezultātus.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 16 Ar 2020. gada 25. jūnija lēmumu aģentūra piešķīra *South Dublin County Council* (Dienviddublinas grāfistes padome, Īrija) attīstības piekrišanu projektam attiecībā uz divām ēkām, kuras ietver apmeklētāju centru Montpīljerhilā [*Montpelier Hill*] Dublinas grāfistē, uz kokos iekārtu pastaigu/gājēju gaisa tiltu pār reģionālo ceļu, skujkoku meža pārveidošanu par lapkoku mežu, kā arī esošo struktūru saglabāšanas darbiem.
- 17 Šajā lēmumā ir norādīts, ka aģentūra ir veikusi atbilstošu novērtējumu Direktīvas 92/43 6. panta 3. punkta izpratnē un secinājusi, ka nav negatīvas ietekmes uz Eiropas nozīmes teritorijām.
- 18 Saskaņā ar minēto lēmumu aģentūra ir veikusi arī ietekmes uz vidi novērtējumu Direktīvas 2011/92 izpratnē un secinājusi – ar noteikumu, ka ir izpildīti šajā lēmumā paredzētie nosacījumi, ierosinātā attīstības projekta ietekme uz vidi ir pieņemama.
- 19 Ar 2021. gada 2. jūlija spriedumu iesniedzējtiesa noraidīja prasību, ko prasītāja pamatlietā bija iesniegusi par 2020. gada 25. jūnija lēmumu, izņemot pamatu, kura mērķis saistībā ar situāciju pēc šā lēmuma pieņemšanas bija apstrīdēt 2011. gada noteikumu 51. un 54. panta spēkā esamību.
- 20 Ar šo pamatu prasītāja pamatlietā galvenokārt apgalvo, ka Direktīvas 92/43 12. pantā paredzētā stingras aizsardzības sistēma, kas ir ieviesta Īrijas tiesībās, nav spēkā, jo tā, pirmām kārtām, neietver šīs direktīvas 16. pantā paredzēto atkāpju mehānismu projektu attīstības piekrišanas procedūrā un, otrām kārtām, neparedz atbilstošu sabiedrības līdzdalību un tādējādi pārkāpj Orhūsas konvenciju.
- 21 Aģentūra un Īrijas iestādes apstrīd minētā pamata pamatotību. Turklāt tās iebilst pret to, ka prasītāja pamatlietā var, pirmkārt, atsaukties uz Orhūsas konvenciju, ja šī konvencija nav skaidri paredzēta tās procesuālajos aktos, un, otrkārt, atsaukties uz iespējamu kaitējumu stingri aizsargātajām sugām nākotnē.
- 22 Šādos apstākļos *High Court* (Augstā tiesa, Īrija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
 - “1) Vai no Savienības tiesību sistēmas pārākuma izrietošie Savienības tiesību vispārējie principi nozīmē to, ka valsts procesuālā norma, saskaņā ar kuru pieteikuma iesniedzējam, kas vēršas tiesā, ir skaidri jānorāda attiecīgās tiesību normas, nevar liegt pieteikuma iesniedzējam, kas apstrīd valsts tiesību aktu saderību ar noteiktajām Savienības [tiesību normām], atsaukties arī uz apstrīdēšanu, kas balstīta uz tiesību doktrīnām vai instrumentiem, kuri ir jāinterpretē kā pēc būtības saistīti ar šo Savienības tiesību interpretāciju, piemēram, principu, ka Savienības vides tiesības ir jāinterpretē saistībā ar [Orhūsas konvenciju], kas ir neatņemama Savienības tiesību sistēmas sastāvdaļa?
 - 2) Vai Direktīvas [92/43] 12. un/vai 16. pants un/vai šie noteikumi saistībā ar Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punktu un/vai kopā ar principu, ka dalībvalstīm ir jāveic visi vajadzīgie īpašie pasākumi, lai efektīvi īstenotu direktīvu, nozīmē, ka nevar atsaukties uz valsts procesuālo noteikumu, saskaņā ar kuru pieteikuma iesniedzējs nedrīkst izvirzīt “hipotētisku jautājumu” un “viņam ir jābūt reāli vai faktiski skartam”, pirms viņš var iesniegt sūdzību par valsts tiesību aktu atbilstību Savienības tiesību normai, lai nepieļautu apstrīdēšanu, ko ir veicis pieteikuma iesniedzējs, kurš ir atsaucies uz sabiedrības līdzdalības tiesībām attiecībā uz administratīvu lēmumu un kurš pēc tam vēlas apstrīdēt valsts tiesību

normas spēkā esamību, atsaucoties uz Savienības tiesībām, paredzot, ka nākotnē varētu tikt nodarīts kaitējums videi, jo valsts tiesību aktos esot pieļautas nepilnības, ja pastāv pamatota iespēja, ka šāds kaitējums varētu rasties nākotnē, it īpaši tāpēc, ka ir atļauts veikt būvniecību teritorijā, kas ir īpaši aizsargājama sugu dzīvotne, un/vai tāpēc, ka, piemērojot piesardzības pieeju, pastāv iespēja, ka pēc piekrišanas saņemšanas veiktie pētījumi var radīt nepieciešamību pieprasīt atkāpi saskaņā ar [šīs] direktīvas 16. pantu?

- 3) Vai Direktīvas [92/43] 12. un/vai 16. pants un/vai šie noteikumi saistībā ar Orhūsas konvencijas 6. panta 1.–9. punktu un/vai 9. panta 2. punktu un/vai ar principu, ka dalībvalstīm ir jāveic visi nepieciešamie īpašie pasākumi, lai efektīvi īstenotu [šo] direktīvu, ir panākts, ka [atkāpes] sistēma, kas paredzēta valsts tiesību aktos, lai īstenotu [minētās] direktīvas 16. pantu, nedrīkst būt paralēla un neatkarīga no attīstības atļauju sistēmas, bet tai ir jābūt daļai no integrēta apstiprināšanas procesa, kas ietver lēmumu, kuru pieņem kompetentā iestāde (nevis *ad hoc* lēmumu, ko, pamatojoties uz vispārīgu krimināltiesību normu, pieņem pats attīstītājs), par to, vai ir jāpieprasa [atkāpe], pamatojoties uz problēmām, kas konstatētas pēc attīstības atļaujas piešķiršanas, un/vai kādi pētījumi ir nepieciešami, kompetentajai iestādei lemjot par to, lai apsvērtu, vai šāda [atkāpe] ir jāpieprasa?
- 4) Vai Direktīvas [92/43] 12. un/vai 16. pantam un/vai šiem noteikumiem, tos lasot kopā ar Orhūsas konvencijas 6. panta 1.–9. punktu un/vai 9. panta 2. punktu, ir tādas sekas, ka attiecībā uz attīstību, ja, piešķirot attīstības atļauju, tika veikts atbilstošs novērtējums saskaņā ar Direktīvas [92/43] 6. panta 3. punktu, un kontekstā, kad var lūgt atkāpi pēc attīstības atļaujas saņemšanas saskaņā ar Direktīvas [92/43] 16. pantu, ir prasība par sabiedrības līdzdalības procedūru saskaņā ar Orhūsas konvencijas 6. pantu?"

Par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību

- 23 Īrijas iestādes un Polijas valdība apgalvo, ka šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir nepieņemams, jo būtībā tas attiecas uz tiesību jautājumiem, kas ir balstīti uz hipotētisku scenāriju.
- 24 Šajā ziņā jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar LESD 267. pantu iedibinātajā Tiesas un valstu tiesu sadarbības procedūrā tikai valsts tiesai, kas izskata lietu un kas ir atbildīga par pieņemamo tiesas nolēmumu, ņemot vērā lietas īpatnības, ir jānovērtē gan tas, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums ir nepieciešams tās nolēmuma pieņemšanai, gan Tiesai uzdoto jautājumu nozīmīgums. Tādējādi, ja uzdotie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir jālemj (spriedums, 2023. gada 21. marts, *Mercedes-Benz Group* (Ar pārveidošanas ierīcēm aprīkotu transportlīdzekļu ražotāju atbildība), C-100/21, EU:C:2023:229, 52. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 25 No tā izriet, ka uz jautājumiem par Savienības tiesībām attiecas nozīmīguma prezumpcija. Atteikties lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālo jautājumu Tiesa var tikai tad, ja ir acīmredzams, ka Savienības tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas apstākļiem vai tās priekšmetu, ja problēmai ir hipotētisks raksturs vai arī ja Tiesai nav zināmi faktiskie un tiesību apstākļi, kas vajadzīgi, lai sniegtu lietderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (spriedums, 2023. gada 21. marts, *Mercedes-Benz Group* (Ar pārveidošanas ierīcēm aprīkotu transportlīdzekļu ražotāju atbildība), C-100/21, EU:C:2023:229, 53. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 26 Šajā gadījumā jānorāda, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesai ir iesniegts saistībā ar prasību, ar ko ir lūgts it īpaši, pirmkārt, atcelt 2020. gada 25. jūnija lēmumu un, otrkārt, atzīt 2011. gada noteikumu 51. un 54. panta spēkā neesamību.
- 27 No šā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, kā arī no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem un it īpaši no iesniedzējtiesas 2021. gada 2. jūlija sprieduma izriet – lai gan šī tiesa jau ir noraidījusi prasībā izvirzīto pamatu par 2020. gada 25. jūnija lēmuma atcelšanu un šajā ziņā ir noraidījusi arī pamatu par 2011. gada noteikumu 51. un 54. panta spēkā neesamību saistībā ar šo tiesību normu iespējamās spēkā neesamības ietekmi uz šā lēmuma pieņemšanas procedūras likumību, minētajai tiesai vēl ir jālemj par šo pamatu, ciktāl tas attiecas uz situāciju pēc minētā lēmuma pieņemšanas.
- 28 Šādos apstākļos lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāuzskata par pieņemamu.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par trešo un ceturto jautājumu

- 29 Ar trešo un ceturto jautājumu, kas ir jāizskata pirms pirmā un otrā jautājuma, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 92/43 12. un 16. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie prasa, lai valsts tiesiskais regulējums, kura mērķis ir šīs Direktīvas 92/43 tiesību normas transponēt valsts tiesībās, paredzētu, pirmkārt, attīstības piekrišanas procedūru, kas ietver kompetentās iestādes lēmumu, kura mērķis ir noteikt, vai ir jālūdz atkāpe saskaņā ar šīs direktīvas 16. pantu, ņemot vērā elementus, kas ir identificēti pēc attīstības piekrišanas piešķiršanas projektam, un/vai šajā nolūkā ir vajadzīga izmeklēšana, un, otrkārt, sabiedrības līdzdalību šajā atkāpes procedūrā.
- 30 Šajā ziņā pietiek norādīt, ka Direktīvas 92/43 12. un 16. pants, kas attiecas nevis tikai uz darbībām, kuras veiktas projektos Direktīvas 2011/92 1. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē, bet uz jebkādu cilvēka darbību, neprasa nedz Direktīvas 92/43 16. pantā paredzēto atkāpes procedūru integrēt šādu projektu attīstības piekrišanas procedūrās, nedz paredzēt sabiedrības līdzdalību šādā atkāpes procedūrā.
- 31 Nedz Direktīva 92/43, nedz arī Direktīva 2011/92 šajā ziņā neparedz nekādu pienākumu.
- 32 Protams, Direktīvas 2011/92 2. panta 2. punktā ir aplūkots jautājums par procedūru integrēšanu. Tomēr šī tiesību norma tikai paredz iespēju ietekmes uz vidi novērtējumu integrēt dalībvalstīs pastāvošajās projektu attīstības piekrišanas procedūrās vai, ja tas neizdodas, citā procedūrā, vai procedūrā, kas jāizveido, lai īstenotu šīs direktīvas mērķus. Turklāt minētās direktīvas 2. panta 3. punktā ir tikai prasīts, lai dalībvalstis “nodrošina, ka vajadzības gadījumā tiek paredzētas koordinētas un/vai apvienotas procedūras, kurās tiek ievērotas attiecīgajos iepriekš minētajos Savienības tiesību aktos noteiktās prasības”, saistībā ar projektiem, attiecībā uz kuriem pienākums veikt ietekmes uz vidi novērtējumu izriet vienlaikus no Direktīvas 2011/92 un Direktīvas 92/43 un/vai Direktīvas 2009/147.
- 33 Tāpat arī, lai gan Direktīvas 2011/92 8.a panta 1. punkta b) apakšpunktā ir noteikts, ka lēmums piešķirt attīstības piekrišanu “attiecīgā gadījumā [ietver] monitoringa pasākumus”, piemēram, tādus, kādi, kā izriet no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem, šķiet, pamatlietā ir paredzēti 2020. gada 25. jūnija lēmumā, šī tiesību norma skaidri neparedz atkāpes procedūru atbilstoši Direktīvas 92/43 16. pantam.

- 34 Tādējādi Īrijai pamatlietā nevar pārņemt, ka tā nav pieņēmusi pilnīgu tiesisko regulējumu, jo 2011. gada noteikumu 51. un 54. pantā vārdu pa vārdam ir pārņemts galvenais šīs direktīvas 12. un 16. panta saturs.
- 35 Tādējādi Direktīvas 92/43 12. un 16. pants un līdz ar to 2011. gada noteikumu 51. un 54. pants, ar ko šīs tiesību normas ir transponētas valsts tiesībās, ir jāinterpretē un jāpiemēro saskaņā ar prasībām, kuras izriet no citiem Savienības tiesību aktiem, kā arī no starptautiskajām konvencijām, kas tai ir saistošas, it īpaši tām, kuras izriet no Direktīvas 2011/92 un Orhūsas konvencijas, kas ir interpretētas Tiesas judikatūrā.
- 36 No šīs judikatūras izriet, ka konkrētā gadījumā, kad, pirmkārt, projekta īstenošana, kas vienlaikus ir pakļauta dubultam pienākumam gan veikt novērtējumu, gan saņemt attīstības piekrišanu, kā paredzēts Direktīvas 2011/92 2. panta 1. punktā, nozīmē, ka attīstītājs lūdz un saņem atkāpi no dzīvnieku vai augu sugu aizsardzības pasākumiem, kas paredzēti valsts tiesību normās, ar kurām tiek nodrošināta Direktīvas 92/43 12. un 13. panta transponēšana, un kad, otrkārt, pilnvaras piešķirt šādu atkāpi dalībvalsts uztic iestādei, kas nav tā, kurai tā uztic pilnvaras atļaut šo projektu, iespējamā atkāpe noteikti ir jāpieņem pirms attīstības piekrišanas piešķiršanas minētajam projektam. Ja tas tā nav, attīstības piekrišana tiktu sniegta uz nepilnīga pamata un tādējādi neatbilstu piemērojamām prasībām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 24. februāris, *Namur-Est Environnement*, C-463/20, EU:C:2022:121, 52. un 59. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 37 Tomēr, kā izriet no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem un it īpaši no iesniedzējtiesas 2021. gada 2. jūlija sprieduma, iesniedzējtiesa, kas ir vienīgā, kuras kompetencē ir konstatēt un novērtēt pamatlīstas faktus, jau ir nospriedusi, ka 2020. gada 25. jūnija lēmuma pieņemšanas brīdī vajadzība saņemt atkāpi atbilstoši 2011. gada noteikumu 54. pantam nebija pierādīta. No tā izriet, ka šā sprieduma iepriekšējā punktā paredzētais gadījums, proti, tas, kad šādas atkāpes saņemšana ir prasīta pirms attīstības piekrišanas piešķiršanas, šajā lietā nepastāvēja.
- 38 Jāpiebilst, ka saskaņā ar Direktīvas 2011/92 3. panta 1. punkta b) apakšpunktu direktīva – kuras mērķis atbilstoši tās 2. apsvērumam ir cik vien iespējams agrāk ņemt vērā visu tehniskās plānošanas un lēmumu pieņemšanas procesu ietekmi uz vidi saskaņā ar piesardzības un preventīvās darbības principu un principu, ka videi nodarīts kaitējums jālabo, pirmām kārtām novēršot tā cēloni, kā arī principu, ka “maksā piesārņotājs”, – prasa, lai ietekmes uz vidi novērtējumā pienācīgā veidā, ņemot vērā katru atsevišķu gadījumu, tiktu noteikta, raksturota un novērtēta projekta tiešā un netiešā ietekme uz bioloģisko daudzveidību, īpašu uzmanību pievēršot sugām un dzīvotnēm, kas ir aizsargātas saskaņā ar Direktīvu 92/43 un Direktīvu 2009/147.
- 39 Tādējādi jautājumam par ietekmes uz vidi novērtējumu, kam ir jābūt pilnīgam (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 24. februāris, *Namur-Est Environnement*, C-463/20, EU:C:2022:121, 58. punkts un tajā minētā judikatūra), ir jāļauj noskaidrot, vai šā novērtējuma veikšanas dienā attiecīgajam projektam var būt sekas, kas ir aizliegtas ar Direktīvas 92/43 12. pantu.
- 40 Tādējādi valsts tiesiskais regulējums, piemēram, 2011. gada noteikumi, kas paredz atbildību par tādu darbību veikšanu, kuras dalībvalstīm saskaņā ar Direktīvas 92/43 12. pantu ir jāaizliedz, pats par sevi gan vispārīgi, gan īpašajā kontekstā, kad attīstības piekrišana tiek piešķirta projektam, kurš ietilpst Direktīvas 2011/92 piemērošanas jomā, nešķiet tāds, kas var apdraudēt minētā 12. panta lietderīgo iedarbību vai pārkāpt šā sprieduma 38. punktā paredzētos principus.

- 41 Visbeidzot jānorāda, ka pamatlieta neattiecas uz atkāpi saskaņā ar 2011. gada noteikumu 54. pantu. Tādējādi nav jānoskaidro, vai un kādos apstākļos attiecīgās sabiedrības locekļi no Orhūsas konvencijas noteikumiem gūst tiesības piedalīties administratīvajā procedūrā, kas attiecas uz šādu atkāpi.
- 42 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz trešo un ceturto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 92/43 12. un 16. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesisko regulējumu, kura mērķis ir valsts tiesībās transponēt šīs tiesību normas, nevar uzskatīt par pretrunā esošu šai direktīvai, jo tas nedz paredz, pirmkārt, attīstības piekrišanas piešķiršanas procedūru, kurā ir integrēts kompetentās iestādes lēmums noteikt, vai ir jālūdz piešķirt atkāpi atbilstoši minētās direktīvas 16. pantam, ņemot vērā elementus, kas ir identificēti pēc attīstības piekrišanas piešķiršanas projektam, un/vai šajā nolūkā ir jāveic izmeklēšana, nedz, otrkārt, sabiedrības līdzdalību šajā atkāpes piešķiršanas procedūrā.

Par pirmo un otro jautājumu

- 43 Ar pirmo un otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Savienības tiesības ir jāinterpretē tādējādi, ka tās nepieļauj valsts procesuālās normas par tiesību akta likumības pārbaudi tiesā, saskaņā ar kurām prasītājam skaidri ir jānorāda tiesību normas, uz kuru pārkāpumu tas atsaucas, un tas nedrīkst izvirzīt “hipotētisku jautājumu”, bet “viņam ir jābūt reāli vai faktiski skartam”, pirms viņš var iesniegt sūdzību par valsts tiesiskā regulējuma atbilstību Savienības tiesībām.
- 44 No Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka šie jautājumi ir uzdoti tāpēc, ka pamatlietā Īrijas iestādes ir atsaukušās uz valsts procesuālajām tiesību normām, lai apstrīdētu prasītājas pamatlietā argumentācijas, ar ko pamatots trešais un ceturtais jautājums, pieņemamību.
- 45 Šādos apstākļos, ņemot vērā atbildi uz šiem jautājumiem, uz pirmo un otro jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 46 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (septītā palāta) nospriež:

Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu un savvaļas floras un faunas aizsardzību 12. un 16. pants

ir jāinterpretē tādējādi, ka

valsts tiesisko regulējumu, kura mērķis ir valsts tiesībās transponēt šīs tiesību normas, nevar uzskatīt par pretrunā esošu šai direktīvai, jo tas nedz paredz, pirmkārt, attīstības piekrišanas piešķiršanas procedūru, kurā ir integrēts kompetentās iestādes lēmums noteikt, vai ir jālūdz piešķirt atkāpi atbilstoši minētās direktīvas 16. pantam, ņemot vērā elementus, kas ir identificēti pēc attīstības piekrišanas piešķiršanas projektam, un/vai šajā nolūkā ir jāveic izmeklēšana, nedz, otrkārt, sabiedrības līdzdalību šajā atkāpes piešķiršanas procedūrā.

[Paraksti]